

zastavljavnica: ali si morete
niti zoprnejšo besedo in ne-
maji pojem? Toda naj že
seden ali nesečen: zastav-
nice so dan današnji bolj ka-
kdajkoli prej ustanove, ki
obubožani srednji stan živ-
skega pomena. Kje naj do-
danes siromaki, nezaposleni
dalje bolj izumirajoča plast
rentnikov posojilo, če ne
neli iz boljših časov še to ali
dragocnost ali siceránjo za
anek ne ravno neobhodno
ebno stvar, da jo nesejo v
zavljavnico? Nikar hinavsko
avijajmo oči: zakaj naj bi
zastavljanje tako sramotno,
r živí še danes v očeh ma-
udi in srednjega sloja? Za-
naj bi bilo sramotnejše ne-
ro, brošo ali kakšno drugo
ocenost na nevtralen kra-
pravit za to nekaj kovačev
za prvo silo — kakor pa
tavi v banki šop del-
dobiti nanje posojilo? V
gre vendar tam kakor tu
vadno posojilno transakci-
akršne so v današnji dobi
docela vsakdanjega.

Zastavljavnica in posojila

v starem veku so bila po-
z majhnimi izjemami ne-
v združena z zastavlja-
; to se pravi, kdor si je ta-
hotel izposoditi denar, ga
obil le na zastavo kakšne
note. Ta običaj je prešel tu-
krščanski srednji vek. Ta-
na primer takratni posvet-
cerkveni knezi zastavljali
krone in žezla, mesta svo-
sesteva, vitezi svoje konje
premo, meščanski patriciji
ocenosti in rokodelci svoje
e. V to poslovno življenje
daj prinesla cerkev sicer i-
o in človekoljubno, a ven-
poslovnim življenjem ne-
življivo novost: prepovedala
amreč vernikom zaračuna-
obresti, češ, da nasprotu-
ščanskemu nauku, in je to
prepuščala židom; kako
oni opravili s svojo vestjo,
cerkve seveda ni tikalo.

ko je razumljivo, da je za-
lanski posel kmalu docela
v židovske roke in postal
privilegij. Židje so bogate-
dije so jih mrzili, in da bi
jih dolgovi na najlepši na-
dkrižali, so jih začeli iz-
iti iz mest. Pozneje jim je
last prišla na pomoč in iz-
odredbe proti njim, tako
je židovski element skoraj
noma izgubil iz mest.

da ti radikalni ukrepi niso
izdravili socialnih raz-
Komaj so žide izgnali, že
pri obrtnikih ponovno po-
potreba po kreditih, a bi-
nikogar, da bi jim jih dal.
eali so zatore žide nazaj,
deruštvo je še bolj cvetelo
r prej.

takšnih razmerah je dozo-
spoznanje, da je treba po-
bevanju po posojilih ustreči
drugi, cenejši način, in da
poved sprejemanja obresti
je cerkev izdala iz idealnih
pov, ni združljiva s potre-
praktičnega življenja. Na
se seveda takrat tega nihče
pal reči, zakaj prepoved je
dogmatsičnega značaja in če
do nastopil proti njej, mu
pozila grmada.

Prva javna zastavljavnica

da s časom je cerkev sama
bila s to dogmo; zakaj sre-
dnajšega stoletja je prišel
bi italijanski frančiškan
dravnik Barnabas Interam-
na misel, da bi ustanovil
zastavljavnico, ki bi daja-
posojila na zastavljeno blago
sama po sebi ni bila nova
dal že v poganskem Rimu
Avgust iz premoženja zlo-
v, ki ga je država zapleni-
ustanovitil zastavljajno, ki je
plačno dajala posojila vsa-
r, kdor ji je zastavil blago
svojno vrednost dobljenega
ila.

ih Barnabas se je mora-
resničniju svoje ideje bo-
večnimi težavami kakor
i cesarji. Kot pridigar je
prolih vernikov ognjevit a
ni na ljubezen do bližnjega
so se mu je posrečilo zbra-
mo glavnico. Toda kaj km
moral izprevideti, da ho-
za zavod vrag vzel, če bo de-
preplačno posojal. Saj b
mo vzdrževanje zastavljaj-
e nekaj letih požrla ves d

nar, ki ga je bil s težavami zbral. Hkratu je pa učenih menih tudi vedel, da dogem sicer ni moči pred sveto stolico ovreči, pač se pa dajo s tehtnimi razlogi raztegniti; zato je pogumno odprlo prvo zastavljalnico v Perugiji in odredil, da mora vsakdo, kdor si iz nje izposodi denar proti zastavi blaga, plačati tolikšno pristojbino, kolikor stane vzdrževanje zavoda.

Proti tej novotariji so takoj vstali dominikanci, ki so si takrat bili s frančiškani v laseh, in so Barnabo zatožili pred papežem. Toda Barnabas je znal papeža prepričati, da niso pristojbine, ki jih pobira njegova zastavljalnica, nikake obresti; kdor sprejme od zastavljalnice uslugo, je le pravično, da to uslugo tudi poplača in s tem pomaga zavod vzdrževati; sicer je pa njegovo početje zgolj delo ljubezni do bližnjega in popolnoma v skladu s duhom krščanstva.

Papež je videl, da ima menih prav, in je Barnabovi zastavljalnici podelil svoj blagoslov. Frančiškani so poslej začeli misel zastavljalnice širiti v svojih pridigah in tako se je ta ustanova kaj kmalu razširila po vsej Italiji.

Med tem ko so se torej v romanskih deželah razvile zastavljalnice kot plod socialnih bojev in postale tako rekoč dobrodelne ustanove, so se pa na Angleškem in Nizozemskem ustanovljale iz čisto posvetnih, trgovskih vplivov. Kakor so bila ob Vzhodnem morju hanzeatska mesta nosilci in posredovalci trgovine, tako so Zapadno-Evropo obvladali v srednjem veku skoraj izključno Italijani, ker so bili takrat edini narod, ki je vršil svetovno trgovino. Že v začetku trinajstega stoletja so se italijanski trgovci naselili v angleških in nizozemskih mestih; oblasti so jim pomagale, kjer so le mogle, vesele, da trgovina cvete. Najuglednejše trgovske rodbine so bile takrat Caorini, Caturcini, Favarcini, Bardi in Amanti; domačini so jih navadno imenovali Langobarde ali krajše Lombarde.

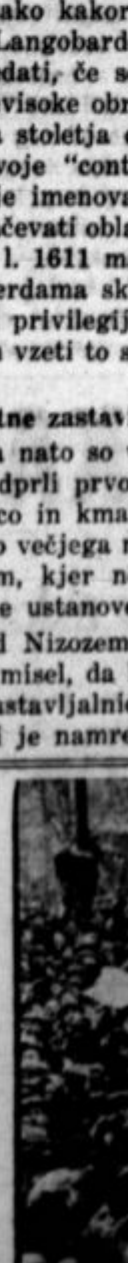
"Contorji"

Razen s trgovino so se ti italijanski trgovci ukvarjali tudi z zastavljalniškimi posli in so v ta namen vzdrževali v večjih mestih tako imenovane "contorje"; tam so sprejemali proti primernim obrestim zastavljeno blago in dajali nanj posojila. Papeževi prepovedi sprejemanja obresti so se znali spretno ogniti: dali so si provizijo plačati vnaprej v obliki darila. Toda prav tako kakor žide so začeli tudi Langobarde kmalu po strani gledati, če so si zaračunili le previsoke obresti. Od štirinajstega stoletja dalje so morali za svoje "contorje"—ljudstvo jih je imenovalo "lombarde"—plačevati oblastem davke, dokler ni l. 1611 magistrat mesta Amsterdam sklenil Italijanom vzeti privilegija za zastavljalnice in vzeti to stvar v svoje roke.

Mestne zastavljalnice

Tri leta nato so v Amsterdamu res odprli prvo mestno zastavljalnico in kmalu nato skoraj ni bilo večjega mesta na Nizozemskem, kjer ne bi bilo te blagodejne ustanove.

Še pred Nizozemci so Nemci prišli na misel, da bi ustanovili mestno zastavljalnico. Nürnbergski občini je namreč cesar Ma-

Demonstracije

ce. Toda načrt so Nürnbergzani izvedli šele leta 1818, torej 7 let za Nizozemci.

Iz Holandske, Italije in Nemčije je misel mestnih zastavljalnic prodirala zmagovito tudi v druge države. Na novo je ta ustanova vzcvetela v začetku preteklega stoletja; takrat so začeli Angleži ustanavljati hranilnice, in od tistih dob sta se obe človekoljubni ustanovi vstrice razvijali. Danes na vsem svetu priznavajo blagodejni vpliv javnih zastavljalnic pod državnim ali občinskim nadzorstvom, in nikomur niti na um ne pride, da bi se boril proti njim, kakor so se v srednjem veku.

Vesti iz Jugoslavije

ŠTEVILKE NAJ GOVORE

Kako propada trgovina in obrt

Ljubljana, 22. febr. 1934.

Številke so nezmotljive, če jih znaš razbirati. So pa tudi statistike, ki jih zna brati vsak.

Tako je statistika, ki jo je ljubljanska Zbornica za trgovino, obrt in industrijo sestavila o gibanju obrtnikov in trgovcev v zadnjih nekaj letih, tako preprosto zgovorna, da ji ni treba skoraj nobenega razlaganja.

Gre za statistiko o tem, kako so trgovski obrati naraščali oziroma kako so se opuščali trgovski in obrtniški obrati.

Tako je bilo v l. 1933 prijavljenih 777 trgovinskih novih obratov, odjavljenih pa je bilo vse leto 1967. To se pravi, da smo imeli konec lanskega leta 1190 trgovin manj kakor pa konec l. 1932! V enem samem letu je torej opustilo obratovanje ali šlo v konkurz blizu 1200 trgovin!

Kako je bilo prejšnja leta? L. 1931 je bilo prijavljenih 1090 trgovskih obratov, odjavljenih pa 1078. Število prijav in odjav je veliko, a je vendar bilo število novih trgovin za 12 več kakor pri opuščenih. Že tako naslednje leto — 1932 — pa se je položaj trgovine silno poslabšal: prijavljenih je bilo 1069, odjavljenih pa 1521 trgovskih obratov. V tem letu je torej padlo število trgovin za 443 obrate! V enem letu taka sprememba. In lani — kakor smo zgoraj navedli — je bilo spet opuščenih 1190 trgovskih obratov. Leta 1931 smo dobili 12 obratov več, v l. 1933 pa jih je bilo že 1190 manj.

Te številke kažejo razvoj naše trgovine. In dvoma, da gre tu predvsem za male obrate, ki jih veliki goltajo dan za dnem. Je pa vmes tudi nekaj težkih trgovskih podjetij.

In kako je z obrtjo? Se slabše!

L. 1931 je bilo prijavljenih 2276 novih obrtnih obratov, opuščenih in odjavljenih pa 1775. Njih število je torej naraslo za 501 obrat. Leta 1932 se je ne nadoma — kakor pri trgovskih — položaj močno poslabšal. Prijavljenih je bilo 2007, odjavljenih pa 2017 obrtnih obratov. Število njih se je torej zmanjšalo za 10. In lani?

Številke za lani so strahotne: prijavljenih je bilo samo 927 obratov, odjavljenih pa 2233 obrtnih obratov, torej smo v lanskem letu izgubili 1306 obrtnih obratov, kar pomeni: nad 1300 obrtnikov je šlo v konkurz ali pa so prostovoljno opustili izvrševanje obrti, ker ni bilo nobenega zaslužka.

Tako govore številke.

Nesreča poštne letala, ki
več snega in ga pogrnalo na tla.

Imperialistični hoj za ki- tajske trgovino

Japonski princ pravi, da ni vzro-
kov za vojno: imperialisti so
drugačnega mnenja

Chicago. — (FP) — Med A-
meriko in Japonsko ne obstoje
nobeni ekonomski vzroki za voj-
no. Če bi ne bilo raznih milita-
rističnih kričadev, ki ropotajo
s sabljami, bi sploh ne bilo go-
vora o možnosti vojne med te-
ma dvema državama.

Tega mnenja je japonski
princ Tokugawa, predsednik A-
meriško-japonske zveze na Ja-
panskem, ki je govoril pred tisoč
čikaških biznismani o vpraša-
nju vojne med Ameriko in Ja-
pansko. Princ je prišel v Zdru-
žene države kot poslanec miru,
kar se navadno zgodi pred iz-
bruhom sovražnosti.

Vojne navadno ne izbruhnejo
vsled rožljanja militaristov in
kričanja šovinistov. To so le
znamenja, posledice in ne vzro-
ki. Celó Wilson je po svetovni
vojni priznal, da je šla Amerika
v svetovno klanje radi trgovin-
skih interesov. Ob amerškem
vstopu je isto rekel pokojni
Debs in bil zato poslan v dolgo-
letno ječo.

In medtem ko je princ Toku-
gawa navaljal nekatere številke
o naraščanju trgovine med Ja-
pansko in Združenimi državami,
se je na drugi strani spretno
ognil trgovinskim perspektivam
na Kitajskem in v Mandžu-
kuou. Tega vprašanja se pa do-
tikajo najnovejša poročila a-
meriških diplomatskih in trgo-
vinskih krogov na Daljnem
vzhodu, ne da bi mu vedela od-
govora.

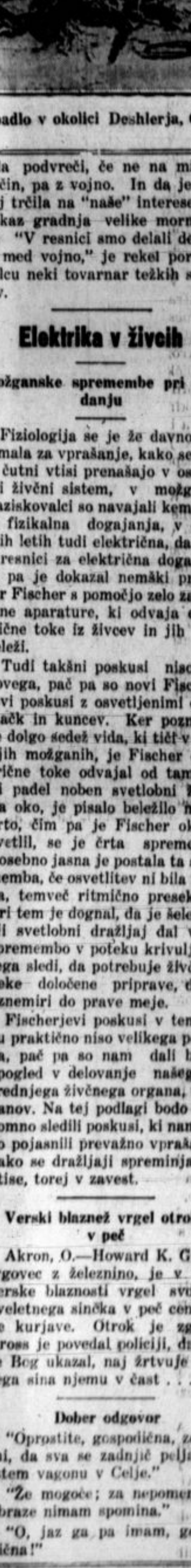
Na to vprašanje je očitno
odgovorila ameriška vlada (in
tudi japonska), ki je pričela
graditi "največjo mornarico na
svetu". Eden največjih vzro-
kov temu je, če ne največji, kr-
čenje ameriške trgovine na Ki-
tajskem in v Mandžuriji.

Ameriški izvoz na Kitajsko
je lansko leto padel od 105 na
77 milijonov, mandžurski trg pa
od \$18,360,000 na \$6,960,000 od
1929 do 1933. Odzvela ga je
Japonska. "Ameriška trgovina
stoji na Kitajskem pred silovito
konkurenco s strani cenejšega
vendar pa izboljšanega japon-
skega blaga," pravi zvezni biro,
za domačo in tujezemsko trgo-
vino. Nekatero japonsko blago
je petkrat ceneje od ameriškega.

Japonska najbrž ne bo skuša-
la provocirati vojne, če si bu-
lahko osvojila kitajski trg, ki je
za Ameriko večjega pomena
brez nje. In ta trg si bo sku-

nevarnosti fašizma in fašistične

Na krilih letala se je nabralo pre-

Nira ni odpravila kuljskih plač na vzhodu

Delavski komisar v N. Y. zahteva nov zakon proti "čizlerjem"

Albany, N. Y. — Newyorški delavski komisar je državnim poslancem povedal, da je v državi kljub "novemu dealu" še vedno tisoče in tisoče delavcev, ki prejemajo od 50 do 75 centov plače na dan, delati pa morajo čisto po 14 ur. Največje izkoriščanje je v oblačilni industriji, kjer podjetniki nesramno izrabljajo cele družine.

Delavski komisar Andrews je te razmere razkril pred zborničnim odsedom, ki ima pred seboj zakonski odsenutek za odpravo domačega dela. Komisar je rekel, da so v državi, predvsem v mestu New Yorku, kontraktorji, ki uposlujejo do 2500 "domačih" delavcev, katerim oddajajo delo na dom. V New Yorku je nad 30.000 teh mezdnih sužnjem.

V "dobrih" časih, leta 1928, so ti kuliji zaslužili povprečno komaj \$6.19 na teden, kriza pa je te "plače" pognala skoraj na absolutno ničlo — še vedno zaslužijo kljub vsem pravilnikom in predsednikovim uposlovničnim dogovorom le od deset do desetih centov na uro. Deset centov je že veliko!

In "čizlerjev" je v državi New York po Andrewsovi ocenitvi okrog 2500. Vse gloda in grize, celo tovarnarji, kjer so se delavci organizirali.

Delavski komisar pravi, da mora biti industrijsko domače delo odpravljeno ali pa "humanizirano" s plačevanjem dostojnih mezd. Zakonski osnutek stremi za odpravljenjem in določa obdavčenje vsakega lastnika stanovanj, kjer se tako delo izvršuje, tovarnarja, ki oddaja delo na dom in tudi zaslužek kulijev.

"Če ne odpravimo tega kulijskega dela, je v nevarnosti vsa mezdna struktura in ogroženi so tudi tisti podjetniki, ki plačujejo primerne plače", je naglašal Andrews.

Slične razmere obstoje tudi v drugih mestih in drugih državah, povsod, kjer je oblačilna industrija. Zena gubernerja Pinchota je zadnji teden v Washingtonu rekla, da je v Pennsylvaniji stotine mest, kjer "new deal" čisto nič ne pomeni. Tri, pet in šestdolarske plače na teden niso nobena redkost, ampak so splošne v mnogih mestih.

Lingbergh strastno zagovarja kapitaliste

Washington, D. C. — Letalec Charles A. Lingbergh je 16. marca strastno zagovarjal privatne zrakoplovne družbe pri zaslišanju pred senatnim pošt-nim odsedom, ki ga je povabil, naj pove svoje mnenje o novem zakonskem načrtu glede zračne pošte. Lingbergh je dejal, da se je zgodila privatnim družbam velika krivica, ker jih je vlada obsodila, ne da bi jim prej dala priliko zagovora. Dalje je rekel, da vojaški piloti niso sposobni za poštno službo, ker niso izvežebani za to delo in nimajo pripravne opreme. Lingbergh je bil zadnji teden dvakrat povabljen od vlade, naj sprejme službo tehničnega svetovalca, a je obe ponudbi arogantno odklonil.

